

[Poul Sørensen.]

behandling, kan jeg meddele, at vi ikke kan stemme for lovforslaget, men vil undlade at stemme.

Baunsgaard: Under henvisning til mine udtalelser ved lovforslagets anden behandling i går og under hensyn til de fremskridt, der ubestrideligt er i det foreliggende lovforslag, skal jeg på mit partis vegne anbefale at stemme for forslaget.

Alfred Jensen: Den kommunistiske gruppe har ikke gjort indsigelse imod, at forretningsordenens frister ikke overholdes ved denne sags behandling. Når vi ikke har gjort indsigelse, er det ikke, fordi vi mener, man er gået frem på den rette måde; efter vor opfattelse var der udmærket tid til her at overholde de frister, som findes i forretningsordenen. Det, forekommer os, at der har været mere hastværk med denne sag, end godt er, og end det var nødvendigt; derimod er der andre sager, som vi mener man kunne behandle med noget mere interesse og hurtighed, end det sker. Vi vil derfor gerne have sagt her, at det forekommer os ikke, at der er nogen rimelig begrundelse for det, der er sket.

Ud over dette vil jeg udtale, at vi be-
tragter de ændringer, der her foreligger, som en forringelse af mæglingsloven, og derfor vil vi stemme imod lovforslaget.

Arbejds- og boligministeren (Bundvad): Jeg skal ganske kort sige, at når jeg har anmodet udvalget og den højtærede formand om, at vi måtte afvige fra fristerne, skyldes det den omstændighed, at arbejds-
livets to parter har en forhandlingsaftale, der drejer den 20. januar. Hvis vi ikke vedtager lovforslaget i dag, kommer vi altså bag efter aftalen. Jeg ville finde det rimeligt, om folketinget tog hensyn til forhandlingsmulighederne. Det er forklaringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 87 stemmer mod 5; 60 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive til-
stillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende børneforsorgens administration m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 781, fremsættelsen i tidenden sp. 1445).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Edel Saunte: Spørgsmålet om børneforsorgens administration har i lang tid beskæftiget alle de mennesker, der er interesseret i børneforsorgens fremme og i det arbejde, der gøres i børneforsorgens navn. Vi har nu fået, om jeg så må sige, første led af løsningen af de problemer, der knytter sig til børneværnenes opbygning og hele børneforsorgens organisation, idet det foreliggende lovforslag indeholder bestemmelser om de lokale børneværns opbygning.

Det glæder mig overordentlig, at man stadig lægger vægt på, at den almindelige befolkning deltager i rimeligt omfang i hele dette arbejde. Jeg tror, det er særdeles værdifuldt, at befolkningen i al almindelighed føler sig knyttet til dette arbejde, og jeg tror, det er overordentlig værdifuldt, at arbejdet udføres af ganske almindelige mennesker, som virkelig har kendskab til det daglige liv i de kredse, hvor de børn kommer fra, der trænger til hjælpen igennem børneforsorgen. Jeg føler mig overbevist om, at den kontakt, der i dag opstår med den almindelige mand og den almindelige kvinde, som påtager sig dette byrdefulde arbejde, er overordentlig værdifuld. Jeg tror, at man i langt større udstrækning skaber venskabsforhold og tilknytningsforhold mellem tilsynsværge, kredsværge m. v. og andre børnesagsarbejdende og den del af befolkningen, der har brug for deres hjælp, når denne ydes af mennesker, der lever i deres eget miljø, i deres egne omgivelser, og som selv har mulighed for at gøre en række af de erfaringer, som har bragt den pågældende familie i vanskeligheder. Jeg tror, at vel er det værdifuldt, når vi kan give alle de

[Edel Saunte.]

mennesker, der vil gøre arbejdet, en så stor viden og en så stor specialkundskab både om sociale forhold og om børnepsykiatriske forhold og andre forhold, at de kan give en væsentlig håndsækning; men jeg er altid bange for, at man i disse sager mere lægger vægt på en uddannelse end på den menneskelige kvalitet hos de mennesker, der skal udføre arbejdet. Jeg er klar over, at man på mange områder har brug for specialkyndig bistand, og jeg er også klar over, at mange socialrådgivere er i stand til at yde specialkyndig bistand på en række områder, men jeg må på den anden side sige, at man godt en gang imellem kan være bange for, at disse unge mennesker ikke har helt den fornødne menneskelige ballast til at hjælpe disse hjem og disse børn på tilstrækkelig vis. Jeg ved udmærket godt, at mange er i stand til det, men jeg er bange for, at man teoretisk lægger for megen vægt på en uddannelse og for lidt vægt på det menneskelige, og derfor er jeg ikke helt sikker på, at man ved den foreslåede bestemmelse i lovens § 92 har truffet det helt rigtige; men nu må vi jo se på det i udvalget.

En anden ting, jeg heller ikke rigtigt kan lide, er, at vi ikke har fået hele toppen med. Det er glimrende, at vi har fået et forslag, der ordner de lokale børneværns opbygning, men hvis vi i udvalget virkelig skal kunne få indsigt i og udsyn over, hvordan hele børneforsorgen kommer til at arbejde, tror jeg, det bliver nødvendigt, at vi også får problemerne angående den øverste ledelse løst. Derfor vil jeg gerne spørge ministeren: kan vi forvente, at kommissionen snart vil være i stand til at afgive betænkning om den sidste del af problemerne? Kan vi forvente, at dette kan indgå i udvalgsarbejdet? Jeg tror, det ville være lykkeligst, hvis vi var i stand til at få begge problemer løst på én gang.

Det andet hovedproblem, som der er rørt ved i dette lovforslag, er, i hvilket omfang grundlovens § 71 skal finde anvendelse, eller problemet om, i hvilket omfang fjernelse af børn fra hjemmet skal betragtes som det, man kalder administrativ frihedsberøvelse, i hvilket omfang en sådan fjernelse skal være undergivet domstols-

kontrol, og hvilke domstole der i så fald skal udøve denne kontrol.

Da vi behandlede loven af 1954, var der, tror jeg at turde sige, meget stor usikkerhed i udvalget med hensyn til det problem, om fjernelse af børn er administrativ frihedsberøvelse eller ej. Udvalget havde meget kort tid til at behandle den sag, idet grundlovens vedtagelse og arbejdets afslutning lå tæt ved hinanden, hvorfor man skulle se at komme igennem med en løsning, og vi trøstede hinanden med, at det kun ville være en kort tid, inden hele problemet skulle tages op til drøftelse og afgørelse. Jeg personlig har stadig den opfattelse, at det er overordentlig tvivlsomt, om sådan fjernelse er administrativ frihedsberøvelse, og jeg mener, at det første, vi må foretage os i udvalget, i virkeligheden er at gøre op med os selv, om det er administrativ frihedsberøvelse, for det er en absolut forudsætning for, at det er nødvendigt for os at indføre bestemmelser om domstolenes kontrol og at tage stilling til, hvilke domstole der i så fald skal behandle disse sager.

Hvis det er administrativ frihedsberøvelse, eller hvis vi uden at mene, at det er administrativ frihedsberøvelse, kommer til det resultat, at det vil være rigtigt at lade disse afgørelser træffe af en domstol, er det min overbevisning, at den løsning, vi fandt i 1954, ikke har virket tilfredsstillende. Jeg føler mig overbevist om, at enhver, som har overværet behandlingen for domstolene af disse sager om børn, ikke har følt sig overbevist om, at domstolene har været i stand til at behandle sagerne sådan, at det er kommet barnet til gavn eller i hvert fald ikke er kommet barnet til skade. Jeg har overværet flere af disse sager, og jeg har været meget betænkelig ved, at man for domstolene har været nødt til i en skarp form og med meget stærke udtryk at fremhæve de mangler, der måtte være ved hjemmet, og som måtte medføre, at man ikke mente, at barnet kunne opholde sig i hjemmet.

Jeg har været overordentlig betænkelig ved den situation, som jeg har oplevet, at ret store børn er blevet taget ind i retten uden at være beskyttet af en forsvarer for dem specielt og i forældrenes påhør er blevet

[Edel Saunte.]

afhørt om, hvorvidt de syntes, at det hjem, forældrene havde dannet, var egnet for dem, og om de syntes om det børnehjem, de var anbragt på, og forstanderen dér, en situation, som efter min mening vanskeliggør den fremtidige behandling og hjælp både for barnet og for hjemmet.

Derfor tror jeg, at det er rigtigt, når den højtærede socialminister i det foreliggende lovforslag er kommet til det resultat, at skal vi have en domstolsbehandling, må der ske en ændring. Vi kan ikke gå videre med den form, vi har nu, vi må prøve at finde frem til noget andet. Jeg tror, at den form, man har fundet frem til, er rigtig, skønt jeg må erkende, at det altid er en betænkelig ting at anvende specialdomstole, hvis der er mulighed for at anvende de ordinære domstole. Personlig mener jeg som sagt, at ministeren her har fundet den rigtige vej, men jeg må erkende, at man kan finde andre veje, der også kan være betryggende. Man kunne f. eks. lade sagerne gå til landsretterne og lade disse forsyne med domsmænd, der måske blev udtaget af en særlig liste el. lign.

Der kan også være den betænkelighed ved en fælles specialdomstol for hele landet, enten at denne domstol bliver meget rejssende, eller at folk kommer til at rejse meget langt for at få sagerne behandlet ved den.

Endelig vil jeg gerne rejse spørgsmålet om, hvorvidt det er rigtigt at lade denne specialdomstols domme anke til højesteret. Hvis man virkelig har den opfattelse, at det er værdifuldt, at sagen afgøres af en domstol, der er forsynet med sagkyndige på dette område, kan det måske være problematisk derefter at lade sagen endeligt afgøre af en domstol, der udelukkende består af mennesker, som alene er beskæftiget med juridiske problemer. Vi må som sagt i udvalget se meget nøje på dette problem. Jeg tror personlig, at ministeren har fundet den mellemvej, som vel er den eneste, vi kan gå, hvis vi skal tilfredsstille i hvert fald noget hos begge de skarpt adskilte parter: den ene, der skarpt siger: vi skal ikke til domstolene overhovedet, og den anden, der lige så skarpt siger: vi skal til de ordinære domstole.

Med hensyn til bestemmelserne om det

forebyggende børneværn vil jeg gerne takke ministeren for, at der nu bliver skabt hjemmel for mere psykiatrisk bistand og udvidet psykiatrisk undersøgelse af børnene. Jeg synes også, at den udvidelse af hjemmelen, vi får i § 123, stk. 3, er god, selv om jeg gerne i udvalget vil rejse det spørgsmål, om det virkelig er nødvendigt, at denne hjælp går over det sociale udvalg og dermed kommer ind under den meget strenge trangsbedømmelse, som man har i kraft af forsorgsloven i sin helhed, også for sær-forsorgshjælpen.

Rådgivningsklinikkerne for børn betragter jeg også som et meget stort gode. Jeg tror, de virkelig vil blive et væsentligt fremskridt. Jeg kan dog ikke lade være med at komme med et lille hjertesuk: når man har med disse sager at gøre, kommer man i almindelighed til den opfattelse, som der mange gange er givet udtryk for, at det ikke er børnene, der er noget i vejen med, det er forældrene. Derfor spørger jeg: kan rådgivningsklinikken for børn ikke også anvendes som rådgivningsklinik for forældre? Jeg tror mange gange, det er forældrene, der trænger til psykiatrisk hjælp og undersøgelse, og ikke børnene. Endelig vil jeg meget gerne, at vi i udvalget overvejer, om vi ikke burde gå videre i retning af at oprette rådgivningsklinikker eller rådgivningskontorer for forældre, der også kunne beskæftige sig med andre problemer end de rent psykiatriske.

I § 134 lægger man vægt på genopbygning af hjemmet. Jeg er helt enig heri og er meget glad for, at det er kommet med. Men hvordan skal vi kunne klare denne genopbygning? Jeg tænker ikke her på det personalemæssige, for jeg tror udmærket godt, at vore medhjælpere inden for børneforsorgen vil være i stand til at gøre det arbejde, der ligger her. Men kan vi bygge disse hjem op uden økonomisk hjælp? Bør vi ikke i § 134 have en tilsvarende regel, som er indført i § 123, stk. 3, nemlig at man fra børneværnets side kan anbefale en specialhjælp til dette hjem, når man tænker sig, at barnet skal kunne komme hjem igen? Vi er alle enige om, at hjemmet er den bedste plads, hvis det blot er forsvarligt, og vi ønsker alle i størst mulig udstrækning at få børnene hjem fra børneinstitutionerne. Men det kan være lige så vanskeligt for

[Edel Saunte.]

hjemmet at skaffe den økonomiske mulighed for at få barnet hjem, som det er at skaffe den økonomiske mulighed for at beholde barnet. Vi har nu fået hjemmel til at give en særlig økonomisk hjælp i den situation, hvor barnet skal fjernes, men vi har ikke fået nogen hjemmel til at hjælpe i den situation, hvor der er mulighed for at få barnet hjem, og det mener jeg man bør skaffe.

Med det samme vil jeg gerne pege på, at i § 135 mangler vi hjemmel til at sikre indlæggelse og tilbageholdelse af børn og unge på psykiatriske hospitalsafdelinger. Børneværnet kan ikke og skal vel heller ikke få politiet til at indlægge barnet eller den unge på psykiatrisk afdeling, men vi må finde en eller anden form, så at man er sikker på, at disse børn og unge virkelig indlægges. Mange gange er det også vanskeligt at bevare dem på afdelingerne, og mange af overlægerne har været betænkelige ved, at de ikke havde ordentlige regler på dette område.

Hvad angår anbringelse uden for hjemmet, er jeg meget glad for, at man er gået i hvert fald et langt stykke af vejen i retning af tilbudstanken. Jeg mener dermed tanken om, at man i størst mulig udstrækning i stedet for at tvinge forældrene til at modtage en hjælp skal prøve at få forældrene til at forstå, at det er et tilbud til dem, når man vil hjælpe dem med barnet, men kan man mon ikke føre det videre? Jeg har den opfattelse, at i mange tilfælde er begrebet forældremyndighed blevet en fiks idé hos forældrene, og at det, at man tager forældremyndigheden fra dem, i langt højere grad betragtes som et angreb på dem og deres ære end det, at man fjerner barnet og anbringer det på et hjem. Man oplever gang på gang, at forældrene kommer og siger: vi synes, det er helt rigtigt, at lille Peter eller lille Anna skal anbringes dér og dér, det vil de kun have godt af, men vi vil ikke af med forældremyndigheden. Er det ikke muligt at dele det op, sådan at man kan sige: I kan godt beholde forældremyndigheden, men børneværnet må tage stilling til, om barnet skal på et eller andet hjem og blive dér, indtil det er rask, eller forholdene i hjemmet er sådan, at barnet kan være

der, altså således at børneværnet udøver forældremyndigheden midlertidigt, men ikke tager den fra forældrene?

Med hensyn til fjernelse er jeg lidt bange, fordi man ved de frivillige fjernelser ikke har en vis tidsfrist. Det må ikke være sådan, at forældrene den ene aften modtager tilbuddet om at få barnet anbragt og så 8 dage efter henter det igen. Der må fastsættes en rimelig tid for barnets ophold, når det først er anbragt på hjemmet. Jeg kunne tænke mig, at barnet i mindst 3 måneder skulle være på et sådant hjem, medmindre det var ganske særlige forhold, der gjorde anbringelsen nødvendig, kortvarig sygdom el. lign. Jeg er også betænkelig ved, at man har fjernet fristen i forbindelse med spørgsmålet om fjernelse i anledning af skolevægning. Jeg tror, man på skolerne er betænkelig ved ikke at have den mulighed at kunne sige til forældrene: hvis barnet nu ikke passer skolen, så må vi fjerne det i 2-3 måneder.

Tilskudsordningen har fået visse udvidelser, som man må være meget glad for. Der åbnes mulighed for tilskud til legestuer o. lign.; men kunne ministeren ikke være så rar at fortælle mig, hvorfor vi skal have nye satser, når man nu vil give tilskud? Kunne man dog ikke have de samme satser? Hvad er egentlig begrundelsen for, at af disse tilskud skal kommunerne betale 5 pct. mere og staten 5 pct. mindre end i andre tilfælde? Var det ikke praktisk, om vi fik de samme satser?

Inden for tilskudsordningen er der også en anden ting, som jeg er bange for, nemlig den udvidelse af overinspektørens magt, som bestemmelserne giver. Den nye § 141, der omhandler kravet om indhentelse af overinspektionens samtykke til anbringelse i opdragelseshjem, er en sammenarbejdning af de to bestemmelser, vi nu har i §§ 141 og 159, men den nye bestemmelse medfører en overordentlig stor udvidelse af kredsen af institutioner, til anbringelse på hvilke der kræves samtykke.

Jeg er ikke overbevist om, at det vil være rigtigt. Man lægger fremtidig et stærkt økonomisk pres på børneværnene, for at de på forhånd skal indhente overinspektionens samtykke til barnets anbringelse. Hvis et hjem skal have under-skudsdækning, skal der i alle tilfælde

[Edel Saunte.]

oven i købet indhentes forudgående samtykke til anbringelsen af barnet. Jeg må sige, at jeg tror, overinspektionen overvurderer sin evne til på grundlag af papirer at bedømme, hvor et barn helst skal anbringes. Jeg ved godt, at overinspektionen argumenterer med, at den i ét tilfælde har ment at finde et barn, der var anbragt forkert. Ja, det vil sikkert være muligt at finde en situation, hvor barnet har hørt hjemme på den ene type hjem, da det blev anbragt, men efter nogle års forløb absolut ikke mere hørte hjemme dér. Men at overinspektionen uden at kende barnet og i mange tilfælde uden noget virkeligt kendskab til det enkelte hjem — som det lokale børneværn har betydelig mere kendskab til — skulle være i stand til bedre at bedømme, hvor barnet bør anbringes, tror jeg ikke. Vi må i udvalget se meget nøje på, om det vil være rimeligt at gennemføre denne udvidelse af overinspektionens magt.

Til slut vil jeg gerne gøre enkelte specielle bemærkninger. § 92 siger, at man i alle tilfælde skal indhente skoleerklæring, når der er tale om barnets fjernelse fra hjemmet. Det kommer, så vidt jeg kan se, i konflikt med den én månedes frist, vi har andetsteds. Skolerne er som bekendt lukket i mindst 6 uger af året, måske 8; i masser af tilfælde er der i hvert fald i 6 uger ikke mulighed for at indhente skoleattest. Hvordan skal man så kunne behandle sagen inden for én måned, når man skal have skoleattest? Det kommer vi til at se lidt på.

Der er to problemer, jeg vil rejse, som slet ikke er berørt i lovforslaget, men efter min mening burde være det. Ifølge § 110, stk. 1, nr. 3, har vi tilsyn med børn i alle tilfælde, hvor der ydes varig kommunehjælp. Er det virkelig nødvendigt? Det er efter min mening helt urimeligt. Bør vi ikke tage denne bestemmelse op til revision og afskaffe den?

Endelig vil jeg gerne bede ministeren om, at vi i udvalget kan få drøftet det problem, som er opstået omkring de lukkede afdelinger under børneforsorgen. Jeg er ikke så overbevist om, at disse lukkede afdelinger bør udvides.

Udvalgsbehandlingen bliver sikkert ikke nem, men jeg håber inderligt, at det vil

lykkes os at blive enige om en lovgivning, der virkelig kan fremme børneforsorgens arbejde og børnenes vel.

Krogh: Dette lille lovforslag omhandler ikke mindre end fem områder inden for børneforsorgens administration, nemlig for det første de lokale børneværns opbygning og virksomhed, for det andet adgangen til anke af disse børneværns afgørelser; for det tredje en udvidelse af reglerne vedrørende det forebyggende børneværn, for det fjerde bestemmelser om børns og unges anbringelse uden for hjemmet og for det femte et afsnit om tilskud til børneforsorgsinstitutionerne.

Det ville vel ikke være at vente, at jeg som ordfører for et af oppositionspartierne skulle give tilslutning til lovforslaget over hele det omfattende felt; men for at begynde med det anerkendende vil jeg gerne give tilslutning til den hovedtendens, den hovedtanke, der ligesom bærer lovforslaget, nemlig den, at lovgivning på dette område og børneforsorgens virksomhed i det hele taget i videst muligt omfang skal have karakter af et tilbud til forældrene om bistand ved opdragelsen af deres børn. I det hovedsynspunkt er vi enige med den højtærede minister, og det skaber hos os en vis goodwill over for lovforslaget i sig selv, selv om der ikke er så helt få ting, jeg i det følgende vil vende mig imod.

Afsnittet om de lokale børneværns opbygning og virksomhed har jeg ikke i dag mange principielle bemærkninger at knytte til. Det skulle da lige være til § 83. Der står i bemærkningerne herom, at

„børneværnsudvalget bør være opmærksomt på, om der er tilstrækkelig fritidsbeskæftigelse for børn og unge i kommunen, og tage initiativ med hensyn til oprettelse af institutioner for forebyggende børneforsorg.“

Jeg ved ikke, hvor megen bærekraft man vil tillægge dette i kommende cirkulærer, men vil man lægge alt for megen vægt herpå, vil jeg gerne sige, at man ikke på forhånd kan regne med vor tilslutning hertil.

Dernæst er der § 92. Mon ikke disse bestemmelser efterhånden bliver så udpenslet, at det både kan gå noget ud over det praktiske og vel også være med til at danne

[Krogh.]

basis for ansættelse af en øget stab af socialrådgivere og andre lønnede funktionærer? I denne forbindelse vil jeg gerne give tilslutning til, hvad ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem fru Edel Saunte, sagde om, at dette kan føre os lidt ud på det overdrev, at man lægger mere vægt på uddannelse og kundskaber end på den menneskelige kvalitet hos børneforsorgens medarbejdere. Det er ikke, fordi jeg i og for sig vil tage afstand fra det, men jeg vil gøre opmærksom på, at jeg også mener, man bør være varsom på dette område.

Så kommer jeg til et andet afsnit, som jeg må knytte nogle bemærkninger til, og det er de nye bestemmelser vedrørende appelmuligheder for børneværnsafgørelser. Her kan der nok være et par ting at sige. For det første kan der, som det også er anført i bemærkningerne til lovforslaget, næres tvivl om, hvorvidt børneværnsudvalgenes virksomhed omfattes af bestemmelserne i grundlovens § 71 vedrørende frihedsberøvelse. Det var den foregående ordfører også inde på. Man kan nemlig anlægge det synspunkt, at børneværnsudvalgenes afgørelser ikke angår frihedsberøvelse i grundlovens forstand, men at de derimod angår indgreb i forældrenes myndighed. Dog, nu har vi siden 1954 anlagt det synspunkt, at disse afgørelser må kunne appelleres til en domstol, og en ændring i dette hovedsynspunkt nu vil i hvert fald være meget vanskelig.

Vi tager derimod et forbehold over for lovforslagets nye bestemmelser om en særdomstol. Administrationsudvalget har her delt sig i to halvdele med 7 medlemmer i hver, idet den ene halvdel foreslår oprettelse af en specialdomstol, medens den anden halvdel foreslår, at appelsager bør henvises til prøvelse ved de almindelige domstole. Vi mener, der kan være god grund til at følge den sidste halvdel her. Medens ministeren i sit forslag har fulgt den første halvdel af udvalget, er der hos os et ganske bestemt ønske om at følge indstillingen fra de 7 medlemmer af udvalget, der foreslår fortsat at benytte de almindelige domstole.

Nu hørte jeg nok, at den ærede socialdemokratiske ordfører havde en anden anskuelse. Det overraskede mig ikke, men

det ærede medlem fremførte også nogle indvendinger i relation hertil, nemlig at børn kunne blive tvunget til at overvære forældrenes vidnesbyrd og omvendt. Imidlertid indeholder det lovforslag om ændringer i retsplejeloven, som om lidt kommer til behandling i tinget, en ny bestemmelse, der giver domstolene adgang til at ændre praksis på dette felt. Jeg vil være med til at forhandle om, hvilke forbedringer der kan indføres, men bestemmelsen om at indføre specialdomstole er derimod efter min opfattelse så vidtrækkende, at vi i hvert fald må have oplyst, både hvilke motiver der kan fremføres for at ændre den gældende praksis, og hvilke udgifter den foreslåede nyordning vil medføre, især når der henses til det ringe antal sager, som der synes at blive tale om.

Også i de nye bestemmelser om forebyggende børneværn er der ting, vi på forhånd må tage forbehold over for, således bestemmelserne i §§ 123 og 125 a om rådgivningsklinikker. Også her må jeg erklære mig uenig med den socialdemokratiske ordfører. Jeg henviser til det lille citat af det ærede medlems udtalelse, jeg kom med før om, hvorvidt vægten bør lægges på uddannelse og kundskaber eller på den menneskelige kvalitet. Når der er tale om, at børneværnsudvalget med forældrenes tilslutning kan lade barnet underkaste ambulantly undersøgelse på en psykiatrisk eller børnepsykiatrisk klinik hos en specialuddannet læge eller hos en anden af socialministeren godkendt sagkyndig og derpå iværksætte den fornødne behandling, finder vi, at der her er tilstrækkeligt med instanser. Er det virkelig påkrævet, som man gør her i lovforslaget, at indføre flere rådgivningsklinikker for børn? Hvor mange skal vi have af dem? Hvor meget vil de koste, og er der ikke noget uoverskueligt i bemyndigelsesbestemmelserne i § 125 a, der går ud på, at overinspektøren for børneforsorgen fastsætter nærmere regler for rådgivningsklinikkeres personales løn- og ansættelsesforhold samt uddannelses- og pensionsforhold? Bestemmelsen om løn- og pensionsforhold giver os anledning til at tage forbehold, og bestemmelsen om uddannelsesforhold knytter igen tankeforbindelser i retning af den sociale skole. For at sige det kort, vi må gå imod oprettelsen af disse nye klinikker.

[Krogh.]

Til sidst vil jeg fremsætte nogle enkelte bemærkninger om tilskudsbestemmelserne. Jeg skal ikke her i det principielle oplæg gå i enkeltheder, idet jeg regner med at kunne drøfte disse i det kommende udvalg, men jeg vil gerne fremføre, at lovforslaget efter vore synspunkter ikke har taget tilstrækkeligt hensyn til de forslag, som spareudvalget af 1952 har stillet. På tre områder har spareudvalget stillet forslag, som administrationsudvalget og den højtærede minister har set så temmelig bort fra, men som vi ønsker at få ført ind i billedet med noget stærkere linjer, end forslaget angiver. De tre områder er for det første de gældende tilskudsregler for opdragelseshjemmene, for det andet tilskudsordningen for forebyggende forsorg og for det tredje en videre udvikling af de mere primitive og derfor mindre bekostelige former for forebyggende institutioner, herunder også legestuer og legesteder.

I håb om, at det under det videre arbejde i det høje ting med det foreliggende lovforslag må lykkes os at finde frem til sådanne ændringer, at der kan skabes tilslutning på bred basis til den nye lovgivning, vil jeg gerne tilsiige mit partis tilslutning til en saglig forhandling om og en saglig behandling af det foreliggende lovforslag.

Gottschalek-Hansen: Der er næppe noget område inden for den sociale lovgivning, der er mere ømtåligt, og som i højere grad stiller krav til forståelse og medmenneskelig indleven end loven om børneforsorg, derunder ganske særligt bestemmelserne om børneværnsudvalgene og deres bemyndigelse og administration. Det er nu engang en meget alvorlig sag, når et barn ved en administrativ beslutning fjernes fra sit hjem, og der skal efter min mening være endog meget stærke bevæggrunde, før man bør træffe en sådan beslutning.

Selv om der rundt om i vort land findes en lang række fortrinlige børnehjem og

børneinstitutioner, hvor der gives børnene en både kærlig og god pleje, er forholdet dog det, at en opvækst i barndomshjemmet hos forældrene og eventuelt med søskende er og bliver det bedste. Det er derfor med tilfredshed, jeg konstaterer, at det foreliggende lovforslag med de ændringer, som søges gennemført, tilstræber at give børneværnsudvalgene bedre mulighed for at bevare børnene i deres naturlige miljø.

Selv om der selvfølgelig bliver tale om en ekstra udgift, når børneværnsudvalgene i visse tilfælde skal søge bistand til psykiatrisk, psykologisk eller pædagogisk undersøgelse af børnene, tror jeg dog, at disse penge er givet godt ud. Ud fra den betragtning, at det er bedre at forebygge end at helbrede, ser jeg med den største sympati på de forbedringer, som lovforslaget i så henseende tilsigter, og hvis man ville — hvad der ikke skal være det afgørende — lægge en økonomisk betragtning til grund, er jeg også overbevist om, at det i betragtning af de beløb, det koster os at anbringe børn uden for hjemmet, også økonomisk vil være forsvarligt at ofre noget mere i håb om, tro på og tillid til, at de kan blive i deres hjem.

Men desværre findes der tilfælde og situationer, hvor børnene må væk fra hjemmet, hvad enten det skyldes, at de er så vanskelige problembørn, at de simpelt hen ikke kan være hjemme, eller det skyldes hjemmets komplette mangel på egnethed til at opdrage børnene. I sådanne tilfælde er det, børneværnsudvalgene må gribe ind og administrativ fjernelse fra hjemmet finde sted, og da er det, spørgsmålet melder sig, om denne fjernelse af børn foretaget af børneværnsudvalgene kommer ind under grundlovens § 71, stk. 6, der som nævnt af de foregående talere omhandler administrativ frihedsberøvelse, og i bekræftende fald, hvilken domsmyndighed en eventuel klagesag bør indankes for.

Ministeren har i sin ophøjede visdom været så genial på salomonisk vis at imødekomme begge de to grupper inden for

[Gottschalek-Hansen.]

administrationsudvalget. Hvorvidt der er tale om administrativ frihedsberøvelse eller ej, er uhyre vanskeligt at tage endelig stilling til, så meget mere som de fremragende jurister, der har været til rådighed, ikke er enige derom. Professor Borum og nu afdøde professor Munch-Petersen mener afgjort, der er tale om administrativ frihedsberøvelse, medens professor Poul Andersen er af en anden mening. Inden for mit parti findes begge opfattelser; selv må jeg erklære, at jeg er enig med den højtærede minister om, at der her er tale om administrativ frihedsberøvelse, omend måske kun i indirekte form, for så vidt angår aldersklasserne op til 18 år, medens det for de 18-21-årige er indiskutabelt. Der må der afgjort siges at være tale om en administrativ frihedsberøvelse.

De politikere, der udarbejdede og gennemførte grundloven, var ikke i tvivl. Den tidligere statsminister, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, og afdøde statsminister Hans Hedtoft fremhævede begge under deres taler om grundloven § 71, stk. 6, som en nydannelse, der også skulle have betydning i tilfælde, hvor børn administrativt blev fjernet fra deres hjem, og jeg deler fuldt og helt denne opfattelse.

Derimod tror jeg ikke, det vil være rigtigt, som det er foreslået i lovforslaget, at oprette en speciel domstol til at dømme i disse sager. Jeg erkender, at grundloven hjemler ret dertil, men det nævnes dog kun som en åben mulighed.

Når jeg ikke tror, det er rigtigt eller klogt med en særdomstol, er der flere grunde hertil. For det første finder jeg, at det vil være et unødigt stort og formentlig også ret kostbart apparat at stable på benene med en ny kategori af domstole for de i virkeligheden uhyre få sager, det drejer sig om. I betænkningen vedrørende børneforsorgens administration nævnes, at i 1954 var der i alt 13 domssager, i 1955 var tallet 22, i 1956 var der 15 og i den første halvdel af 1957 13 domssager. Dette begrænsede antal sager svækker, synes det mig, troen på, at det skulle være påkrævet at skabe et sådant nyt apparat.

For det andet finder jeg, at de ordinære domstole, der jo i disse som i alle andre sager kan indhente faglig bistand, står

mere uhildet og fordomsfrit over for problemerne end en særdomstol med forsorgsfolk som bisiddere.

For det tredje vil en speciel domstol formentlig være at opfatte som en forvaltningsret, og det betyder — også i henhold til grundloven, her er der tale om § 63, stk. 2 — at dens kendelser kan indkænes for højesteret, således at en sag principielt kan komme til at ende for en juridisk instans, som ikke har denne faglige bistand.

Selvfølgelig så jeg i øvrigt helst, at de sager, der eventuelt bliver tale om, kunne begynde ved underretten, men jeg erkender, at da underretsdommerne ofte er impliceret i sagerne, for så vidt som de står til rådighed for børneværnsudvalgene — selv om de ikke har stemmeret i disse udvalg — ville det ikke være rigtigt, om de samtidig blev den dømmende myndighed. Jeg kan derfor ikke have noget at indvende imod, at sagerne kommer til at begynde ved landsretten. Det ærede medlem fru Edel Saunte har jo antydnet, hvordan man dér ved en domsmandsret måske kunne tilgodese alle hensyn.

Endvidere har jeg hørt — men jeg må erkende, at her bygger jeg på von Hørensagen — af jurister, som har gæstet engelske og amerikanske børnedomstole, at disse ikke er noget særlig attraktivt eller efterfølgelsesværdigt.

For det femte vil jeg gerne udtrykke ønsket om, at man bevarer landsnævnet for børneforsorg og dets funktion som hidtil. Vi ville dér få den førsteinstans, hvor der ville blive tale om specialister på dette område.

Endelig må jeg for det sjette have lov til at henvise til den højtærede justitsministers lovforslag om administrativt bestemt frihedsberøvelse, som skal behandles senere i dag. Justitsministeren siger i sin skriftlige fremsættelse, at lovene stort set har virket tilfredsstillende. Jeg tror, det er rigtigt; jeg har den samme erfaring fra mit arbejde inden for forsorgen med de evnesvage. Det har været en stor lykke for os, at vi har haft denne adgang til at lade vort klientel indanke sagerne til domstolsprøvelse, og jeg er enig i den konklusion, den højtærede justitsminister er kommet til: at ordningen har virket tilfredsstillende. Og når lovene har virket tilfredsstillende, må

[Gottschalck-Hansen.]

man vel kunne drage den slutning, at domstolene også har gjort det. Ej heller den side af sagen giver altså motivering for at ændre ved de bestående domsforhold.

Lovforslaget indeholder jo et væld af enkeltheder, som begge de foregående talere har berørt, enkeltheder, som vil være egnede til drøftelse i udvalget, og jeg skal derfor afstå fra at komme nærmere ind på dem.

Man har dog bedt mig om at pege på en enkelt ting over for socialministeren. Det drejer sig om, at der den 6. juli 1951 er udstedt et cirkulære, som forhindrer, at åndssvage børn anbringes i børnehaver. Dette kan være til stor gene, ikke mindst for selverhvervende mødre, der har uhyre svært ved at få deres børn anbragt, hvis de har udearbejde. Jeg er fuldstændig klar over, også fra mit personlige kendskab til disse forhold, at børn kan være så ringe intelligensmæssigt set, at de ikke kan anbringes sammen med andre børn, men man har altså bedt mig om at bringe dette på bane, og jeg spørger derfor den højtærede socialminister, om der skulle være mulighed for en vis elasticitet på dette område.

Også på egne vegne vil jeg gerne stille ministeren et enkelt spørgsmål. § 83, stk. 2, foreslås nu affattet således:

„Udvalget har til opgave at udøve det offentlige børne- og ungdomsværn, der omfatter 1) tilsyn med børn. . . .“

I bemærkningerne hertil hedder det:

„. . . idet man . . . har pålagt udvalget nøje at følge de forhold, hvorunder børn og unge i kommunen lever. . . .“

og lidt senere står der:

„. . . at børneværnsudvalget bør være opmærksomt på, om der er tilstrækkelig fritidsbeskæftigelse for børn og unge i kommunen . . .“

Selvfølgelig skal børneværnsudvalgene have en vis beføjelse og en vis myndighed — ellers kan det jo være ligegyldigt, om man har dem — men er man ikke gået lovlig langt? Kan det ikke let blive til utidigt posekiggeri, som turde være udvalget uvedkommende? Det skal formentlig ikke virke som et kontrolorgan sådan i al almindelighed, men kun dér, hvor der er problemer at beskæftige sig med. Med hensyn til den tilstrækkelige fritidsbeskæftigelse kan udvalget vel ikke foreskrive nogen myndighed,

f. eks. en kommune, at drage omsorg for, at en sådan beskæftigelse iværksættes. Jeg imødeser med interesse ministerens svar.

Jeg vil med stor beredvillighed deltage i det forestående udvalgsarbejde i håb om, at det foreliggende lovforslag, der jo vitterlig indeholder mange værdifulde nydannelser, efter endt udvalgsarbejde må få en sådan form, at det også kan få tilslutning fra det konservative folkeparti.

Else Zeuthen: Det forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg, som vi har til behandling i dag, bygger som omtalt på den betænkning (1. del), som det den 15. oktober 1953 nedsatte administrationsudvalg afgav i september 1957. Jeg synes, det er en ganske udmærket betænkning, der bl. a. — og det finder jeg betydningsfuldt — gør rede for de meningsforskelle, der har gjort sig gældende inden for udvalget. Jeg kan dog ikke tilbageholde et lille hjertesuk over, at udvalget ikke har nået at fuldende sit arbejde, inden loven skulle til revision i dette folketingsår, således som det blev vedtaget ved lovændring i 1954. I forvejen forekommer hele dette system mig indviklet, og man får let den tanke, om der dog ikke kunne foretages en forenkling. Men en sådan forenkling bliver jo ikke lettere derved, at loven skal ændres i to tempi.

Disse lovregler har jo en stor berøringsflade ud imod den brede befolkning, og det er derfor betydningsfuldt, at apparatet ikke er for indviklet. Når jeg mener, at systemet måske er mere indviklet, end det behøver at være, kan jeg bl. a. henvise til den omstændighed, at børneværnsudvalgenes beslutninger f. eks. kan indbringes for 3 forskellige instanser: for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, som lovforslaget nu foreslår nævnet kaldt, for overinspektionen for børne- og ungdomsforsorg og endelig for amtet. Endelig kan landsnævnets kendelser om fjernelse af børn fra hjemmet gå til retslig afgørelse. Man kan måske indvende, at en forandring ikke kan ske, uden at der laves om på hele systemet, og at dette system i det store og hele har virket godt. Endvidere kan det med rette hævdes, at det foreliggende lovforslag på en række punkter tydeliggør lovens intentioner, og at det i

[Else Zeuthen.]

højere grad end før muliggør inddragelse af sagkyndig medhjælp.

Må jeg blot i forbindelse med de mange ankeinstanser foreslå, at det endnu tydeligere, end tilfældet er, fastslås i loven, at enhver kendelse skal ledsages af en tydelig meddelelse til de pågældende om, hvilken instans sagen kan indbringes for. Jeg kan her henvise til professor Poul Andersens værk „Dansk Statsforfatningsret“, side 502, hvor dette netop fremhæves som en betydningsfuld demokratisk foranstaltning.

Bortset fra disse betragtninger vil jeg gerne sige, at det foreliggende lovforslag rummer en række synspunkter og lægger delvis nye linjer an, som vi fra mit partis side ser med sympati på. Udadtil vil man måske nok fæstne sig mest ved oprettelsen af en domstol for børne- og ungdomsforsorgen, der skal træde i stedet for den adgang til at indbringe landsnævnets kendelser for de almindelige domstole, som vi indførte i 1954. Det skete jo i forbindelse med den omstændighed, at sager om administrativ frihedsberøvelse i al almindelighed skulle kunne gå til domstolene. Jeg vil gerne ligesom flere af de foregående ærede ordførere sige, at jeg ikke føler mig overbevist om, at disse sager om børns og unges fjernelse fra hjemmet virkelig er administrativ frihedsberøvelse, i hvert fald ikke når det gælder børn under 18 år. Men dette betyder jo ikke — i hvert fald efter min opfattelse — at det ikke kan være udmærket godt at oprette en sådan børnedomstol til endelig afgørelse af disse ofte meget omstridte sager.

Den højtærede socialminister har jo imidlertid ment at burde bevare landsnævnet som første instans til afgørelse af børneværnsudvalgenes sager angående fjernelse fra hjemmet, og man må jo derfor mene, at forskellen i sagernes behandling vel næppe bliver så stor, selv om man måske vil få nogle flere indbringelser for børnedomstolen, end man nu har for de almindelige domstole.

I administrationsudvalget har der som bekendt været delte meninger om, hvorvidt man skulle blive ved det nuværende eller oprette en ny særdomstol, om man ikke fik den bedste retsbeskyttelse for de på-

gældende forældre eller børn, hvis den juridiske sagkundskab alene afgjorde disse spørgsmål. Spørgsmålet er, om dette bliver det bedste, eller det bliver en bedre ordening, hvis man prøver at drage også anden sagkundskab ind i selve domstolen, hvis man altså til domstolen, således som den højtærede socialminister foreslår, knytter som dommer en psykiatrisk og en socialpædagogisk sagkyndig.

I det radikale venstre mener vi, at særdomstolen bedst vil kunne tilgodese de mange menneskelige synspunkter, der nødvendigvis må spille en afgørende rolle i disse sager; vi mener tillige, at der derved sikres en ensartet afgørelse i alle sager — i hvert tilfælde en mere ensartet afgørelse, end man har nu, hvor sagerne går til de mange underrettsdommere landet over. Vi kan derfor give vor principielle tilslutning til forslaget herom.

For øvrigt indeholder det foreliggende lovforslag, som jeg sagde før, en række nye synspunkter, der efter vor mening er forbedringer. Der er hele vejen igennem en større forståelse af den psykologiske baggrund for denne problemkreds. Det fremhæves, at børneværnsudvalgenes medlemmer skal vælges blandt sådanne af kommunens beboere, som må formodes at have indsigt i børne- og ungdomsforsorg, og det behøver jo ikke at betyde, at man ikke også kan tage hensyn til de synspunkter, som det ærede medlem fru Edel Saunte fremhævede: at det skulle være almindelige borgere i kommunen.

Så fremhæves det endvidere, at disse børneværnsudvalg skal bestå af både mænd og kvinder. Jeg tror ikke, at dette med kvinder var fremhævet i den tidligere lov, men jeg finder det i hvert fald betydningsfuldt, at det nu kommer med. Denne bestemmelse kan måske bidrage til, at vi får en mere ligelig fordeling af mænd og kvinder i børneværnsudvalgene.

Det fremhæves endvidere, at psykiatrisk, psykologisk eller pædagogisk bistand kan stilles til rådighed for udvalgene, og at de folk, der bruges som undersøgere, fortrinsvis bør være socialrådgivere. Der henvises også specielt til embedslægens medvirken ved sagens undersøgelse.

Efter min mening er alle disse foranstaltninger betryggende med hensyn til at få

[Else Zeuthen.]

en så god oplysning af sagen som muligt. Dommerens medvirken i børneværnsarbejdet forøges bl. a. derved, at han skal være til stede, når der er spørgsmål om at bestemme, at et barn uden samtykke fra udvalget må fjernes fra et plejehjem; tidligere var det som bekendt kun, når der var tale om et barns fjernelse fra hjemmet. I det hele taget gøres dommerens stilling mere aktiv. Han får et ansvar for sagens rette belysning og rette opklaring, men som under den nugældende ordning får han ikke stemmeret, og det mener jeg er fuldstændig rigtigt; det skal være børneværnsudvalget alene, der stemmer.

Et andet vigtigt punkt, som vi finder af betydning, er den vægt, der efter forslaget lægges på udbygningen af de forebyggende foranstaltninger. Jeg tænker her på sådanne ting som forslaget om ambulans psykiatrisk behandling og oprettelse af særlige rådgivende klinikker. Med hensyn til det, som det ærede medlem fru Edel Saunte sagde om, at forældrene her skulle kunne få råd og tages under en vis behandling, må jeg sige, at jeg kan ikke se andet, end at selve barnets problemer jo også er forældrenes problemer, og man kan vel dårligt komme til at behandle det ene spørgsmål uden også at komme ind på det andet.

Det påhviler endvidere børneværnsudvalgene at følge de forhold, hvorunder børn og unge lever i kommunen, og det foreslås bl. a. at give tilskud til legestuer og legesteder under forudsætning af, at lignende støtte bliver ydet fra kommunens side — alt dette set ud fra synspunktet, at forebyggelse er bedre end helbredelse.

Det vigtigste karaktertræk ved hele denne lovgivning er vel nok ændringen i retning af et tilbud til forældrene om hjælp til dem med opdragelsen af deres børn under de tilpasningsvanskeligheder, de måtte komme ud for. Dette viser sig på forskellig måde, både ved tilbuddet om de rådgivende klinikker og den ambulante behandling såvel som derved, at der åbnes mulighed for at yde tilskud til betalingen af de ekstraudgifter, børnenes behandling måtte medføre, alt sammen foranstaltninger, der påkalder forældrenes medvirken.

Først og fremmest viser den ændrede

indstilling sig dog ved forslaget om at åbne mulighed for en frivillig fjernelse fra hjemmet i tilfælde, hvor dette måtte findes påkrævet. Ved en sådan frivillig fjernelse vil forældremyndigheden kunne blive hos forældrene, selv om den administreres af børneværnsudvalget; og forældrene vil selv sagt under disse forhold kunne kræve børnene tilbage til hjemmet igen. Det er dog muligt, som det tidligere har været fremhævet under denne debat, at der i så tilfælde må indføres en tidsfrist. Når jeg fremhæver dette forslag som betydningsfuldt, er det, fordi det i alle de tilfælde, hvor der er nogen mulighed for det, bygger på forældrenes kærlighed til barnet, søger at aktivere den og derved skaber barnet bedre forhold at komme hjem til. Det hænger sammen med det synspunkt, at selv et mindre godt hjem dog er bedre end en anstalt.

Det har over for mig været fremhævet af folk, der har med den forebyggende børneforsorg at gøre, at det er meget vigtigt at sørge for, når man ønsker at påkalde forældrenes frivillige medvirken, at de skoler og de hjem, som børnene eventuelt bliver overført til, er af en sådan standard, at de ikke er dårligere end den offentlige skole i al almindelighed. Det er jo somme tider svært for forældre frivilligt at gå med til, at deres børn skal gå over til en skole, som er væsentligt ringere end den, hvori de går i forvejen. Ved hjælp af hele dette tilbud om frivillighed håber man at kunne trænge tvangen i baggrunden, selv om loven, hvad sikkert er nødvendigt, stadig åbner muligheden for en tvangsmæssig fjernelse fra hjemmet i de hårdkogte tilfælde.

Jeg har her kun omtalt nogle principielle synspunkter, som jeg kan give min fulde tilslutning til på mit partis vegne, men der er en mængde enkeltheder i lovforslaget, som der må tages stilling til under udvalgsbehandlingen. Den højtærede socialminister har således, så vidt jeg kan se, ikke nogetsteds givet noget overslag over, hvad de nye regler vil koste statskassen og samfundet at føre ud i livet. Det vil formentlig ikke blive meget store summer, selv om mere sagkyndig medhjælp til rådighed for børneværnsudvalgene, hjælp til ambulante behandling og hjælp til rådgivningsklinikkerne samt hjælp til de forebyggende foran-

[Else Zeuthen.]

staltninger formentlig vil koste noget. Dette opvejes selvfølgelig til en vis grad af færre tilfælde af anbringelse på børnehjem og anstalter.

Men selv om lovforslaget i første omgang skulle betyde øgede udgifter, er vi alligevel af den opfattelse, at det peger på rigtige veje og i det lange løb vil give os en sundere ungdom og vil redde flere af de udsatte børn og unge for en normal tilværelse. Et er i denne forbindelse karakteristisk, nemlig at der siden 1949-50 er sket et stort fald i antallet af børn under forslag trods de store årgange, og spørger man de børnesagkyndige om grunden hertil, peger de på en hel række årsager, nemlig hele det socialpolitiske system, der er sat ind for at give ungdommen så gode vækstbetingelser som muligt.

Det er på denne baggrund, man skal se det foreliggende lovforslag, og det er med denne motivering, at det radikale venstre vil give det en velvillig behandling i udvalget.

Helge Madsen: Vort partis ordfører, det ærede medlem frk. Gudrun Bjørner, er forhindret i at være til stede, og jeg skal derfor gøre et par korte bemærkninger om det foreliggende lovforslag.

Vi er glade for den ånd, der går igennem lovforslaget. Jeg erindrer, at jeg som lærer har været ude for det spørgsmål, når der kom en tilsynsførende og drøftede en drengs forhold med mig, om vi skulle fjerne drengen fra hjemmet, eller han skulle have lov til at blive dér; jeg hævdede da, jeg vil ikke sige konsekvent, men som hovedregel, at han skulle blive i hjemmet. Man har da spurgt: „Har De set hjemmet?“ „Ja, det har jeg.“ „Mener De stadig væk, at De vil foretrække, at barnet bliver i hjemmet?“ „Ja, jeg mener alligevel, at barnet har bedre af at blive i hjemmet end at blive fjernet.“ Den hovedbetragtning, der går igennem lovforslaget, er at søge at begrænse tilfælde af fjernelse så stærkt som muligt, og det tiltaler mig meget — alle de forskellige bestemmelser, som går i den retning, er vi glade for og vil støtte.

Der har af de foregående talere været nævnt alle de spørgsmål, som kan komme til diskussion i det kommende udvalg.

Jeg skal ikke uddybe dem nærmere, men blot nævne, at jeg, som også havde med grundloven af 1953 at gøre, er enig med det ærede medlem hr. Erik Eriksen og med Hans Hedtoft i deres udtalelser om, at det var en væsentlig grund til at ønske en ændring, at grundlovens § 71 også kom til at omfatte administrativ fjernelse af børn fra hjemmet. Derfor er vi altså enige med ministeren i, at spørgsmålet kan indbringes for domstolene; om det så skal være en særdomstol, hvad jeg personligt er tiltalt af, eller man skal finde frem til et andet forum, kan vi jo drøfte i udvalget.

I det hele taget må jeg med den tid, jeg har haft til forberedelse, indskrænke mig til at sige, at vi vil se velvilligt på lovforslaget, men der er mange ting, som vi er glade for.

Jeg må måske nævne et lille minus, og det er den meget vide formulering, forekommer det mig, idet det hedder, at det påhviler børneværnsudvalget nøje at følge de forhold, hvorunder børn og unge i kommunen lever. Er det nu ikke at sætte kravene lidt stort op?

Vi er klar til et udvalgsarbejde og til velvillig behandling af lovforslaget.

Petra Petersen: Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen sagde, at dette er et område, der er meget vanskeligt at lovgive på, fordi myndighederne herved griber ind i familielivet, i forholdet mellem forældre og børn, hvilket medfører, at et børneværn i værste fald må fjerne barnet fra dets oprindelige hjem.

For alle, der arbejder med børneforsorgen, må målet jo være, at fjernelse kun finder sted, når alt andet glipper. Det foreliggende lovforslag, hvori den højtærede socialminister på næsten alle områder har fulgt administrationsudvalgets forslag til ændringer af den gældende lov, er et skridt i retning af at undgå fjernelser. Selv om det er rigtigt, at fjernelsernes antal er dalet, må man jo huske på, at vi meget naturligt oplevede en stærk stigning i besættelsesårene, og derfor skal antallet jo — hvis det skal følge en normal udvikling — være dalende i dag, hvad det altså også er.

Hvis man skal diskutere, hvad årsagen er til, at man må fjerne så mange børn, som man alligevel må fjerne mellem år og dag,

[Petra Petersen.]

må man indrømme, at det er af sociale grunde. Jeg tror, vi kunne komme ned på et minimum af fjernelser, hvis man havde en bedre social lovgivning og en bedre social forsg. Vi burde afskaffe mangel på boliger, afskaffe dårlige boliger; der burde ikke være arbejdsløshed; vi skulle forbedre kårene for de enlige forsørgere, ikke mindst for de enlige mødre, og arbejdstiden for udearbejdende mødre burde nedsættes.

Professor Hal Koch har for nylig i et radioforedrag sagt, at man dette århundrede igennem har ført en familiefjendtlig boligpolitik, og at man ganske simpelt har bygget ungdommen ud af hjemmene. Jeg giver af hele mit hjerte Hal Koch ret i hans betragtning, for der er ingen plads til børnene i vore hjem, men samtidig er det sådan, at når en familie flytter fra en dårlig bolig hen til en af de nye lejligheder, som bygges, må husmoderen, hvis hun ikke tidligere har haft udearbejde, nødvendigvis tage arbejde for at kunne betale den store husleje.

Jeg erindrer et børneværnsråd, hvorunder en far sagde om sin søn, som havde adfærdsvanskeligheder: „Jeg ved godt, at vi tager os for lidt af drengen, men min kone og jeg må begge arbejde for at kunne klare dagen og vejen, og når vi kommer hjem, så er vi trætte; vi skal købe ind til middag og have lavet mad, og så vil vi have fred, og så har jeg ikke kræfter til at prygle drengen.“ Selv om vi så absolut ikke mener, det var den vej, man skulle være gået, må man i nogen grad prøve på at sætte sig ind i forældrenes vanskeligheder med bl. a. at klare dagen og vejen; for os andre at se er det ikke mærkværdigt, om en sådan dreng søger den nærmeste port eller gadehjørne; han skal have afløb for sine problemer, og hans problem er bl. a. den lille 2 værelses lejlighed og de trætte forældre. Derfor søger han væk.

Jeg hilser derfor med glæde den nye bestemmelse til lovens § 83, hvori det pålægges børneværnene at følge de forhold, hvorunder de unge og børnene i kommunen lever, og jeg har ikke fået den opfattelse, som bl. a. det ærede medlem hr. Gottschalk-Hansen har fået.

Jeg ved godt, at denne opgave i og for sig påhviler den nyskabelse, vi fik ved

oprettelsen af ungdomsnævne, men jeg tror, det er gavnligt, at også børneværnene er med i dette arbejde, og jeg tror, det vil få stor betydning, den dag børneværnene ikke længere har overvægt af kommunalbestyrelsesmedlemmer. Det er ikke, fordi vore kommunalbestyrelsesmedlemmer ikke gør et stort og godt arbejde i børneværnene, men vi ved udmærket, at det er et udvalgsarbejde, de får tildelt som et led i deres kommunale virke, men de er ophængt med meget andet arbejde, og derfor har de ikke altid den tid, de burde have. Hvis vi får børneværnsmedlemmer som foreslået, der kan vælges ude i befolkningen — her deler jeg det ærede medlem fru Edel Sauntes opfattelse, at det må være ganske almindelige mennesker taget ud af befolkningen — vil jeg tror, at disse vil gøre arbejdet med interesse og er i stand til at gøre mere ved det. Et interesseret og velarbejdende børneværn vil være det bedst egnede til at påpege mangler ved de bestående institutioner. Det vil kunne gøre opmærksom på, hvad der mangler af fritids- og ungdomsklubber, men jeg tænker også på de forebyggende børneinstitutioner, især vore børnehaver. Først og fremmest skal alle vore udearbejdende mødre kunne finde plads til deres børn i vore børnehaver, men også andre mødre end de udearbejdende trænger til at aflastes, og jeg tror, at ikke mindst af pædagogiske grunde bør mange flere deltage i en børnehaves arbejde, end tilfældet nu er.

I administrationsudvalgets betænkning findes der på side 18 en tabel, der viser, at af 3 600 børn fjernet efter den gældende lovs §§ 130 og 131 er de 3 000 fjernet med forældrenes tilslutning. Det er alle de tilfælde, vi kender, hvor barnet har gjort sig skyldig i et eller andet kriminelt forhold, der bliver påtalt; men det kan også være forældrene, der simpelt hen ikke kan klare det længere og selv kommer og beder børneværnet om at tage sig af barnet; de må simpelt hen give op. Her er jeg meget glad for de rådgivende klinikker, som ministeren foreslår; jeg synes, det er ganske udmærket; men en vigtig betingelse for, at de skal kunne virke efter deres hensigt, ligger efter min mening i skolerne, hos skolens lærere og skolelægerne, for sagen er den, at de fleste tilfælde er for gamle, inden de når børneværnet, og chancerne for at redde

[Petra Petersen.]

barnet fra fjernelse er derfor forspildt. Her tror jeg at skolerne kunne være os til meget stor hjælp.

Ellers vil jeg gerne sige, at jeg her er på linje med det ærede medlem fru Edel Saunte, når hun siger, at i langt de fleste tilfælde er det ikke børnene, det er galt med, men hjemmene. Jeg skal være den første til at erkende, at de fleste mennesker har meget at kæmpe imod, og at det kan være svært for os at hjælpe dem med at løse deres problemer; og samtidig med, at der oprettes rådgivningsklinikker for børn, som jeg tillægger stor betydning, må der derfor også være mulighed for at yde hjælp til hjemmene, til forældrene, sådan som det ærede medlem fru Edel Saunte var inde på. Opgaven er ikke let for forældrene, og mange mangler fuldkommen pædagogisk forståelse, sådan den far, der ikke havde kræfter til at prygle sin dreng. Han forstår jo ikke børn. I vore kommuner er vi meget karrige med hjælp; jeg tænker her på sociallæger og anden nødvendig hjælp.

Jeg kunne tænke mig, at man i byerne fik nogle hjælpere, ikke socialrådgivere, ikke undersøgere, men ganske almindelige kvinder, som kunne være hjemmene til hjælp både med hensyn til det almindelige arbejde i hjemmet, men også i høj grad med pædagogisk støtte. Det skal ikke være socialrådgivere eller andre veluddannede folk, som ikke forstår hjemmet og ikke forstår de kår, hvorunder mennesker lever, men ganske almindelige kvinder.

Selv om børneværnets opgave er at hjælpe og, som navnet siger, at værne, opfattes børneværnene af offentligheden som straffende. Vi ser det ved børneværns-møderne. Forældrene føler børneværnenes indgriben som en straf, og børnene føler den som en straf. Vi ser det på barnets holdning, enten græder det, eller også er det påtaget overlegent, og vi mærker, at det føler, det står over for en straf, hvilket i og for sig er beklageligt. Jeg tror, at en af de brist, der har været i loven, og som har været medvirkende til dette, er, at børneværnet altid har haft den opgave at løfte pegefingern og formane, men det har aldrig haft nogen mulighed for at hjælpe økonomisk. Jeg kan ikke noksom takke

ministeren for det udmærkede forslag om, at også børneværnene skal have mulighed for at hjælpe økonomisk, men jeg vil også sige som det ærede medlem fru Edel Saunte: hvorfor henvise til socialudvalgene, hvorfor kan det ikke være børneværnene, der er hjælpere? For det ville også være med til at skabe den bedre forståelse mellem forældre, hjem og børneværn, som er så nødvendig.

Jeg finder imidlertid, at det ikke er nok, hvad ministeren har foreslået. Jeg kan ikke se rettere, end at det, som ministeren taler om, er en øjeblikkelig hjælp, faktisk en engangshjælp, og jeg tror ikke, det er nok. Blandt vore børneværns klientel findes der en del sinker; enten er begge forældrene eller blot den ene af dem sinker. Manden kan være en udmærket arbejder, han kan også tjene det, der efter hans arbejde er en normal løn, men den er som regel meget lille, og børneflokket er som regel meget stor, og her tror jeg ikke at en engangshjælp hjælper, hvis man skal redde børnene fra at blive fjernet fra hjemmet. Hvis moderen er en sinke, kan hun ikke klare hjemmet, hvis der er en flok børn. Hun kan klare ét barn eller to børn, men er der 4, 5 eller 6, kan hun ikke klare det, dertil har hun ikke evner og manden ikke indtjenings-evne.

I kommentarerne til den gældende lovs § 130 står der, at fjernelse også sker, selv om den egentlige årsag til vanrøgt er slette økonomiske forhold i hjemmet. Hvad er vanrøgt? Ja, der findes jo stadig væk en del frysende og sultende børn her i vort land, selv om vi først opdager dem, når det er jul. De findes overalt, både i de store og i de små byer, og der findes en del velbjærgede og velmenende mennesker, der råber på fjernelse af sådanne børn. Jeg mener nu nej. Rent økonomisk betaler det sig for samfundet og kommunerne at hjælpe til, at sådanne kan blive i hjemmet, og derfor skal man hjælpe en familie, ikke for tid og evighed, men med mere end en øjeblikkelig hjælp. Det kan være, at familien skal have ny lejlighed — for sådanne familier bor som regel dårligt — og så skal de for det første have det indskud, der skal til for at få en sådan lejlighed, og de skal også i det mindste igennem nogle måneder have hjælp til betaling af den store husleje. Det kan også være, at børnene skal klædes på, at

[Petra Petersen.]

der skal skaffes sengetøj eller senge, og alt dette klarer man ikke med en øjeblikkelig engangshjælp.

Bestemmelserne, der går ud på i nogle tilfælde at lade forældremyndigheden forblive hos forældrene, betragter jeg som et stort fremskridt. Jeg ville også gerne her kunne følge det ærede medlem fru Edel Saunte, men der er jo det ved det, at skal forældre bevare forældremyndigheden, må de også have retten til at kalde barnet tilbage. Ja, det ærede medlem fru Edel Saunte ryster på hovedet, men det finder jeg nu, og selv om det er rigtigt, når man ikke i dag kan lade et barn fjerne og så tage det hjem otte dage efter, må denne forældremyndighed vel alligevel i nogen grad gå ud på, at forældrene skal have ret til at tage børnene tilbage, hvis de ønsker det. Vi skal jo ikke fremme anbringelser, men de kan altså være nødvendige, og i så tilfælde skulle det nødtødt strande på spørgsmålet om forældremyndigheden.

Jeg vil gerne i forbindelse med den frivillige fjernelse henlede ministerens opmærksomhed på de vanskeligheder, der kan opstå, når forældrene skal til at udrede bidrag til børn over den skolepligtige alder. Når de unge 14-15-årige inden for arbejderklassen forlader skolen, får de arbejde. De begynder at tjene penge, er faktisk med til at underholde sig selv og også med til at skaffe midler til den fælles husholdning. Hvis man fjerner et sådant barn — det være sig en dreng eller en pige — skal forældrene pludselig til at udrede kontante beløb, og jeg har været ude for, at forældrene i nogle tilfælde har sagt: nå ja ja, hvis det er meningen, at vi skal sådan til at bøsse, må vi hellere beholde barnet hjemme. Jeg ville ønske, ministeren kunne finde en udvej, sådan at forældre ikke skulle betale til børn over 15 år, heller ikke selv om de kun var fjernet midlertidigt. Jeg tror, det ville lette arbejdet for børneværnene.

Ministeren har ikke fulgt administrationsudvalget med hensyn til forældrenes eller

værgens ret til at indanke landsnævnets afgørelser for domstolene, idet ministeren har foreslået oprettelse af en ungdoms- og børnedomstol. Det har i de 3 år, der er gået, siden folketinget gennemførte grundlovens bestemmelse om kontrol med administrativ frihedsberøvelse, været diskuteret mange gange, hvorvidt det at fjerne et barn er frihedsberøvelse. Jeg hører altså til dem, der mener, at det er frihedsberøvelse, og jeg er i og for sig glad for, at ministeren i det mindste har foreslået denne domstol oprettet og ikke fulgt den del af administrationsudvalget, som slet ikke ville have ankerne for en domstol. Men den højtærede socialminister har ikke rigtig motiveret, hvorfor han er kommet til det resultat, at de ordinære domstole ikke kan bruges. Dette resultat forbavser mig, da ordningen, så vidt jeg kan se, har virket udmærket. Det samme siger den højtærede justitsminister i bemærkningerne til det lovforslag om ændringer i retsplejeloven vedrørende administrativ frihedsberøvelse, som vi skal behandle om et øjeblik: at i de 3 år, ordningen har eksisteret, har den i det store og hele virket tilfredsstillende, og jeg kan kun opfatte det således, at dette også gælder forsorgsloven.

Jeg er nu af den mening, at man også fremover skal benytte de ordinære domstole, men jeg er enig i, at man skal have sagkundskaben med, og jeg mener, at denne skal anbringes i landsnævnet. Af landsnævnets 5 medlemmer skal folketinget udpege de 2, men der står ikke noget om, hvilke kvalifikationer disse to medlemmer skal have, og folketinget kunne så udmærket udpege en psykiater og en pædagog. Jeg vil tro, det ville være meget værdifuldt.

Det er således, at de forældre, der står over for børneværnet — og som naturligt her føler sig som de små; det er jo dem, deres hjem eller deres barn, der har spillet fallit, dem, der ikke har kunnet klare barnet — ofte nærer mistro til børneværnet. Kort og godt: vi er ikke populære. En dame, som engang henvendte sig til mig, og som ikke vidste, at jeg var medlem af børneværnet,

[Petra Petersen.]

sagde: jeg vil ikke ned til de børneværnskællinger! Sådan opfattede hun os, som jo var sat til at hjælpe hende og hendes barn. Som det ærede medlem fru Edel Saunte har sagt det, er et godt forhold meget, meget værdifuldt, og derfor tror jeg, man skal være varsom med at forlade den ordening, man nu har haft i 3 år, for det vil af mange menneker blive betragtet som et tilbageskridt. Mange vil spørge: hvad er det nu for numre, de er ved at lave? Når den ordinære ret kan bruges som ankeinstans på andre områder, hvorfor så ikke når det gælder børnene?

Jeg skal ikke tillægge mindretallet i administrationsudvalget uædle motiver, men jeg finder, at deres motivering er noget svag. Børneværnsmedlemmerne er ikke fejlfri, og da jeg altså er medlem af et børneværn, gælder dette også mig selv. Vi kan også tage fejl, vi kan også bedømme forkert, og det samme må gælde landsnævnet. Skulle en kendelse gå os imod, ville det kun være godt, om sagen havde været for en domstol, der er opbygget, som landets lov byder. Er vi så sarte, at vi ikke ønsker at lade en dom gå os imod, eller tror vi, at vi er fejlfri, kan vi ikke have sæde i et børneværn eller en højere instans inden for børneforsorgen. Det er derfor kommunisternes mening, at vi for at opbygge befolkningens tillid til børneværnene og til dens overinstanser bør lade ankesager gå til den ordinære domstol. Vil man endelig have en særdomstol, må det konsekvente være at oprette en børne- og ungdomsdomstol, som skal behandle alle kriminelle ungdomssager. En sådan domstol har der tit været ytret ønske om, og jeg tror, den ville blive meget værdifuld for børneforsorgen; jeg vil endda gå så vidt som at sige, at jeg ville ønske, man kunne hæve den kriminelle lavalder, så vi kunne redde en del unge fra ungdomsfængsel eller andre fængsler. Til oprettelse af en sådan ungdomsdomstol er vi kommunister rede til at medvirke.

Ministerens forslag angående økonomien betyder jo et fremskridt. Børneforsorgens folk lider i høj grad under de mange gamle og dårlige bygninger, børneforsorgen har. Det er en kendt sag, at socialministeriet i 1954-55 administrativt nedsatte tilskuddet til bygningernes vedligeholdelse fra 2 pct. til 1½ pct. af bygningernes brand-

forsikringssum; jeg tror, det var i høj grad til skade for arbejdet.

Ved de danske børnesagsarbejderes marts-kursus i 1957 holdt rigsadvokat Olafsson et foredrag om anklagemyndighed og ungdomskriminalitet og sluttede med at sige, at han syntes, det var på høje tid, man fik forsorgens hjem udbygget, så de i hvert fald kom på højde med fængselsvæsenets anstalter. En sådan udtalelse giver jo én en lille smule at tænke over. Jeg vil gerne sige til ministeren, at det er udmærket med sparebestræbelser; vist skal vi spare på de offentlige midler, men det må ikke gå ud over de børn, som vi har været med til at fjerne fra deres hjem, og som vi skal give et nyt hjem. Desuden er det dårlig økonomi at lade bygninger forfalde.

Jeg beklager, at administrationsudvalget ikke blev færdig med sit arbejde; vi skal altså vente på anden del af udvalgets betænkning. Det har været mit store håb, at kommissionen ville komme ind på det efter min mening så værdifulde efterværnsarbejde for de unge, ikke alene de unge, der udskrives fra opdragelseshjemmene, men også de unge, der er opdraget på sinkehjem, og som mange gange faktisk står ganske alene i verden, efter at de er udgået fra et sådant hjem; de har ofte kun hjemmet og forstan-derparret at holde sig til.

Jeg vil gerne nævne den udmærkede hjælp, vi på Fyn har haft af vor børneværnskonsulent. Jeg ville ønske, at det kunne lykkes at få ordningen med børneværnskonsulenter gennemført overalt i amterne. Vi har haft de allerfineste resultater af det udmærkede arbejde, som vor børneværnskonsulent har gjort; ikke mindst har resultatet været af stor betydning i de små landkommuner, hvor børneværnet meget ofte er uerfarent og tit ikke har embedsmænd eller andre til at hjælpe sig.

Der er mange ting i dette lovforslag, vi glæder os over. Men jeg synes ligesom det ærede medlem fru Edel Saunte, at der er en del ting i forslaget, som trænger til at blive revideret, og jeg vil gerne henlede ministerens opmærksomhed herpå. Jeg har gennemgået loven meget grundigt, har læst betænkningen og lovforslaget, og jeg finder så mange modstridende ting deri. Også jeg har hæftet mig ved den gældende lovs § 110; jeg kan ikke indse, at den har nogen som

[Petra Petersen.]

helst værdi; den er i hvert fald ikke tidsvarende.

Jeg kan slutte med at sige, at vi er meget glade for de fremskridt, der er i lovforslaget, og meget positivt indstillede over for det.

Poul Møller: Når jeg tager ordet uden for ordførernes række, skyldes det en bestemmelse i lovforslagets § 4. Den indeholder for det første ikrafttrædelsesbestemmelsen, som jeg ikke kan have noget imod:

„Denne lov træder i kraft den 1. april 1958.“

Hvis tinget enes om lovforslaget, kan det jo være meget rimeligt. Men så er der føjet til:

„Fra samme dato ophæves lov nr. 39 af 13. marts 1903 om børne- og opdragelses-hjemmet „Himmelbjerggården“s overgang til en selvejende stiftelse.“

Hvis man læser kommissionsbetænkningen og bemærkningerne til lovforslaget igennem, finder man ikke dér nogen motivering for, at det i dette lovforslag, som omhandler børneværnets organisation, børnedomstole o. lign., foreslås at ophæve en bestående lovgivning fra 1903 vedrørende et af de skolehjem, vi har her i landet.

Når jeg tager ordet, er det, fordi jeg er medlem af tilsynsrådet for Himmelbjerggården og har været det i en årrække. Tilsynsrådet har efter lovforslagets fremsættelse holdt et møde den 7. januar i år, og man har bedt mig på tilsynsrådets vegne fremsætte nogle bemærkninger ved denne lejlighed. Tilsynsrådet har givet fuldstændig enstemmig tilslutning til den opfattelse, jeg her fremfører. Vi er for det første af den anskuelse, at det ikke er helt klart — vi har heller ikke kunnet finde nogen motivering nogen steder — af hvilken grund der skal ske en ændring i denne 55-årige lovgivning. Vi ved nok, at ved ophævelse af loven af 1903 bliver Himmelbjerggården bragt på linje med et hvilket som helst andet skolehjem i landet. Det betyder, så vidt vi i hast kan skønne, at bl. a. tilsynsrådet og forstanderen får en mindre selvstændig stilling, end de har haft hidtil i henhold til den gamle lov. Skal man søge et motiv til den ændring, tror vi, det må være det, at man gerne vil have ensartede administrationsregler; vi tror, det må være tidens jag efter uniformitet, der har gjort, at man ikke vil

lade et hjem, der i sin tid er givet til staten som en donation, forblive under en særlig lovgivning. Jeg skal ikke tage stilling til dette; jeg har kun villet sige, at tilsynsrådet er betænkelig ved denne ændring. Det er jo imidlertid ikke tilsynsrådet, men folketinget, der skal lovgive.

På tilsynsrådets vegne vil jeg endvidere gerne fremhæve selve den fremgangsmåde, man har valgt ved dette lovforslags fremsættelse. Vi mener, man skyldte et tilsynsråd og en forstander, som har arbejdet efter den gennem 55 år bestående lovgivning, det hensyn, at man, inden man fremsatte lovforslag her i tinget om ophævelse af selve det grundlag, hvorpå de arbejder, havde forelagt dem sagen, at den højtærede minister f. eks. havde skrevet til redaktøren af Demokraten, der er formand for tilsynsrådet, havde meddelt ham, at man påtænkte noget sådant, og spurgt, om han som formand for tilsynsrådet havde nogen bemærkninger at gøre hertil. Det er kommet fuldstændig bag på forstanderen og tilsynsrådet, at man vil ophæve selve det retsgrundlag, hvorpå de arbejder.

Jeg vil gerne på tilsynsrådets vegne sige, at vi tror, det vil blive vanskeligt i fremtiden at få egnede folk til at gå ind i et tilsynsråd, hvis ikke staten i hvert fald viser dem det hensyn, at den, inden den totalt ændrer deres hjemms retlige status, som tilsynsrådet har medansvar for, og som forstanderen har ansvar for, i hvert fald forelægger dem sagen og beder om en udtalelse, altså en høring af tilsynsrådet.

Jeg har i overensstemmelse med tilsynsrådet gerne villet bringe disse synspunkter frem og meddele, at vi beklager, at man ikke har fundet anledning til at forelægge spørgsmålet for tilsynsrådet for Himmelbjerggården.

Socialministeren (Bomholt): Jeg takker ordførerne for den saglige og rolige behandling af dette komplicerede lovforslag. Det tyder på, at lovforslaget hviler på et solidt og godt udvalgsarbejde, idet dette udvalgsarbejde jo danner basis for hovedparten af de her foreslåede bestemmelser. Den venlighed, der er kommet forslaget til gode, adresserer jeg derfor videre til dette udvalg.

Der er fremført en lang række betragtninger, og det er vel ikke rimeligt, at jeg

[Socialministeren.]

går ind på hver enkelt af disse mange betragtninger her. Nogle af dem var så interessante, at jeg glemte at notere ned, mens jeg lyttede til dem, så de ærede ordførere må tilgive mig, at jeg kun hæfter mig ved enkelte mere væsentlige ting.

Det ærede medlem fru Edel Saunte talte om, at det var meget værdifuldt, at det folkelige element, den almindelige befolknings medindflydelse, blev opretholdt i arbejdet, og det er et synspunkt, som også jeg for mit vedkommende har lagt meget stor vægt på. Det ærede medlem sagde, at også toppen skulle med, vi havde et udvalgsarbejdes første resultat, men betænkning nr. 2 manglede, og det ærede medlem spurgte: kan vi forvente, at udvalget afgiver betænkning på et så tidligt tidspunkt, at resultatet kan indgå i folketingsudvalgets arbejde? Jeg vil mene: ja! Jeg har talt med udvalgsformanden om det på et relativt tidligt tidspunkt; der var enighed om, at et resultat skulle foreligge medio januar, og jeg ved, at udvalget har arbejdet med megen energi for at nå dette resultat. Også jeg vil anse det for hensigtsmæssigt, om vi kunne drøfte organisationsstrukturen i udvalget, også for så vidt angår toppen.

Det ærede medlem fru Edel Saunte og de øvrige ærede ordførere var inde på spørgsmålet frihedsberøvelse. Jeg er i den ulykkelige situation, at jeg mener at forstå argumenterne for begge synspunkter. Jeg kan respektere udgangspunkterne for begge anskuelser, og jeg kan meget vel følge argumentationen. Personlig hælder jeg lidt til den side, der hævder, at der her er tale om en forældremyndighed, som midlertidigt konverteres til en samfundsmyndighed, altså et synspunkt, der afviser noget fra den strikte juridiske betragtning.

Men der kan som sagt fremføres argumenter til begge sider, og jeg har derfor, som opgaven var i den konkrete virkelighed, villet prøve at finde en form, som kunne respekteres fra begge sider, således at begge parter uden at krænke deres opfattelse kunne gå ind i et arbejde under den foreslåede form; derfor dette forslag om en særdomstol. Teorierne finder jo deres grænse i den praktiske virkelighed på dette område, og spørgsmålet for mig var altså, om

jeg kunne finde en udformning, der kunne tilfredsstille til begge sider.

Jeg er enig med socialdemokratiets ærede ordfører i, at den nuværende procedure i fjernelsessager i hvert fald ikke kan opretholdes; det betragter jeg som aldeles givet. Spørgsmålet er så, om man kunne lade sagerne gå til landsretterne, der i så fald måtte suppleres med et folkeligt element. Dette har det minus, at der ikke vil blive den ensartethed i sagernes afgørelse, som man ville opnå, dersom man havde en samlende landsdomstol. Men jeg kan sige, at jeg uden vane og uden fordom går ind i udvalgsarbejdet. Lad os også fortsat drøfte problemet i al saglighed. Jeg synes, at hele dette sagsområde i sin upolitiske karakter egner sig til en stiltfærdig udvalgsdrøftelse, og jeg vil sætte pris på, om det skulle være muligt at nå frem til en enig opfattelse til slut.

Det ærede medlem fru Edel Saunte gjorde opmærksom på rådgivningsklinikkerne og spurgte, om de ikke også kan anvendes som klinikker for forældrene. Det synes jeg nok kan være ønskeligt i visse tilfælde. Det kan vel også være ønskeligt med tiden at få klinikker med et noget udvidet område. Jeg ser, at der — dette være henvendt til konservativ side — på privat initiativ oprettes rådgivningsklinikker både det ene og det andet sted, og det er rådgivningsklinikker, der ikke mindst støttes af mennesker, som står det konservative parti nær, ville jeg tro. Der hersker ofte usikkerhed i befolkningen på dette område: hvor skal vi henvende os? Nogle går til borgmesterkontoret, andre til socialkontoret, nogle går til børneværnsformanden, nogle henvender sig på redaktionerne, nogle på bibliotekerne, og nogle går til folketingsmanden. Jeg har selv igennem mange år være en sådan lille rådgivningsklinik for den by, hvori jeg er valgt. Jeg tror, det ville være særdeles hensigtsmæssigt, om man med tiden kunne finde frem til rådgivningsklinikker af saglig, alsidig sammensat karakter, men her drejer det sig i første række om at finde den form, der egner sig for dette felt.

Det ærede medlem fru Edel Saunte mente, at man kunne opgive tilsynet med børn i de hjem, der modtager langvarig kommune-

[Socialministeren.]

hjælp, og jeg synes ærlig talt, den ærede ordfører har ret i den betragtning.

Den ærede ordfører kom også ind på problemet de lukkede afdelinger. Ja, der er jo grænser for mine erfaringer på disse områder, men jeg har haft lejlighed til at se cellerne på Bråskovgård, og jeg må sige, at de chokerede mig; jeg havde ikke troet, at der fandtes noget sådant i Danmark. Det er celler, der er langt ringere end fængselsceller; der er kun en madras på gulvet, intet andet. Og det er jo ikke godt, at man i en række institutioner under børneførsorgen så at sige skal true børnene med Bråskovgård, sådan at den udpeges som det sorte punkt i landskabet, i øvrigt med den konsekvens, at også de andre institutioner rykker ind i skyggen af Bråskovgård og den lukkede afdeling. Kunne vi gennem et fordomsfrit samarbejde finde frem til en mere hensigtsmæssig løsning, ville den blive varmt støttet af mig.

Det ærede medlem hr. Krogh gav udtryk for en vis skepsis over for specialdomstol og rådgivningsklinikker. Men jeg forstod på det ærede medlem, at han dog var forhandlingsvillig med hensyn til forslaget indhold, og så når vi vel også frem til et resultat, som — således som det hed i det gamle folketingsprog — begge kan akkviescere ved.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen fremhævede meget stærkt, at hjemanbringelse langt er at foretrække for anstaltsanbringelse og bør foretrækkes, hvor der overhovedet gives en mulighed, og det er jeg 100 pct. enig med det ærede medlem om. Jeg kunne godt tænke mig, at der kommer en bevægelse i retning af en mere almindelig benyttelse af hjemanbringelse.

Det ærede medlem var betænkelig ved oprettelse af en specialdomstol og ville foretrække landsretterne udvidet med lægmandsmyndighed. Det må vi jo se på i udvalget. Jeg er tilbøjelig til at tro, at når alle argumenter har talt, vil man indrømme mig, at det synspunkt, jeg går ind for, trods alt repræsenterer en forligende midterlinje.

Det ærede medlem rettede et spørgsmål til mig om cirkulæret af 6. juli 1951, der forhindrer, at åndssvage børn anbringes i børnehaver. Jeg ville mene, at dette cirku-

lære har trukket en principielt rigtig linje. Der er ikke blot et hensyn at tage til de hjem, der har et åndssvagt barn; der er også et hensyn at tage til de hjem, der sender de normale børn i børnehave, og her må der i det enkelte tilfælde kunne skønnes. Det ærede medlem mente, at der burde være en mere elastisk bestemmelse. Jeg skal gerne se det pågældende cirkulære kritisk igennem ud fra det synspunkt. Jeg har set et strålende eksempel i en børnehave i Esbjerg, hvor man optog spastiske børn og tunghøre børn, og det var aldeles vidunderligt for de pågældende børn at blive draget ind i samarbejdet med normale børn. Der er altså her en ændring i praksis, som har vist sig at give et virkelig fint resultat. Jeg skal som sagt gerne se på det pågældende cirkulære, men jeg tvivler nu på, at der kan trækkes meget i retning af det, det ærede medlem ønsker.

Så fremførte det ærede medlem, at der i bemærkningerne til § 83 bl. a. står, at udvalget har pligt til nøje at følge de forhold, hvorunder børn og unge i kommunen lever. Jeg skal gerne indrømme, at formuleringen ser noget vidtgående ud: at børneværnsudvalget bør være opmærksom på, om der er tilstrækkelig fritidsbeskæftigelse for børn og unge i kommunen. Men hvis man betragter den pågældende formulering med god vilje — og det ved jeg det ærede medlem gør — så er meningen naturligvis den, at børneværnene ikke ensidigt skal se på fjernelsesager og andre ting, der bliver presset inden for deres administrative område, men også skal se på, hvad der i virkeligheden foregår uden for feltet, fordi det muligvis kan befrugte arbejdet og synspunkterne, og det er tænkeligt, at en henvendelse underbygget med argumenter til kommunalbestyrelsen eller anden myndighed kan medføre værdifulde forbedringer også for børneførsorgen. Der er altså ikke noget ønske om posekiggeri, bare ønske om et udvidet samarbejde, således at man ikke forspilder nogen mulighed.

Det ærede medlem fru Else Zeuthen bemærkede, at de kendelser, der udgår til forældrene, under alle omstændigheder må indeholde en klar meddelelse om den nærmest liggende ankeinstans, og det er jeg helt enig med det ærede medlem om.

Det ærede medlem fru Petra Petersen

[Socialministeren.]

talte om, at engangshjælpen kunne være for lidt. Hertil er at bemærke, at vi jo ikke må overlappe socialkontoret og den kommunale administrations ansvar i øvrigt. Det drejer sig ikke så meget om hjælpens størrelse som om, ad hvilke kanaler den bliver givet os.

Så kom den vrede unge mand til sidst i det ærede medlem hr. Poul Møllers skikkelse. Det ærede medlem udtalte sig vedrørende § 4, der drejer sig om Himmelbjerggårdens ændrede status. Jeg forstod på det ærede medlem, at han meget gerne havde set, at tilsynsrådet var blevet hørt, inden en sådan paragraf indsættes i et lovforslag, og det kan jeg godt give det ærede medlem medhold i. Det kan være naturligt, at tilsynsrådet er fuldt bekendt med, hvad vi agter at gøre fra regeringens, ministeriets og folketingets side. I øvrigt vil også dette spørgsmål naturligvis kunne indgå i en saglig og sober drøftelse i det udvalg, der nedsættes.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Edel Saunte: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer af visse bestemmelser i lov om foranstaltninger vedrørende åndssvage.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 827, fremsættelsen i tidenden sp. 1445).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Edel Saunte: Jeg vil gerne anbefale det foreliggende lovforslag, både anbefale, at den oprindelige lov forlænges, og at revisionsfristen ændres.

Jeg har tænkt meget over, hvorfor jeg synes, at domstolsbehandlingen, således som den er i øjeblikket, er rigtig for åndssvage, men ikke for børn. Det er somme tider meget vanskeligt at gøre sig klart, hvorfor man har en sådan fornemmelse, men jeg er kommet til det resultat, at det er så langt lettere at tage stilling til problemet, når det drejer sig om en åndssvag eller en sindssyg, fordi vi dér kun har hensynet til én at tænke på, nemlig hensynet til den pågældende åndssvage eller sindssyge. Hvor der er tale om børn, fremkommer der næsten altid en konflikt, ikke en konflikt mellem børneværnet og barnet, eller børneværnet og forældrene, men meget ofte en konflikt mellem, hvad forældrene ønsker, tænker, tror og mener om sig selv og om barnet, og hvad der virkelig tjener barnets tarv. Det er langt vanskeligere og langt mere ømtåligt at diskutere, derfor er jeg af denne overbevisning. Jeg siger det, fordi den ærede ordfører fra det konservative parti ved behandlingen af det foregående lovforslag sagde, at han mente, at man ganske roligt kunne overføre situationen. Jeg tror det ikke.

Krogh: Også venstre kan tiltræde dette lille lovforslag og anbefale det til hurtig og velvillig behandling og gennemførelse i det høje ting.

Jeg vil dog gerne føje en lille beklagelse til, ligesom det ærede medlem fru Edel Saunte gjorde det, og som jeg er bekendt med at også den konservative ordfører vil gøre det. Jeg beklager, at åndssvage-lovens revision udskydes et år. Det er måske nok nødvendigt, som situationen ligger, men for mange hjem er de bestående forhold med lang ventetid for nye patienters optagelse på åndssvageanstalterne både smertelige og byrdefulde. Jeg vil udtale vort ønske om, at den forlængelse på et år, der nu gives administrationen til at udforme forslag til åndssvageforsorgens fremtidige organisation, må blive så effektivt udnyttet, at en endelig ordening kan gennemføres i folketingsåret 1958-59.

Gertie Wandel: Lovforslaget drejer sig om ændring af visse bestemmelser i loven om foranstaltninger vedrørende åndssvage.